УДК 346.546(497.11); 339.13.025.3:316.774

ЗАШТИТА КОНКУРЕНЦИЈЕ У МЕДИЈИМА (пример из судске праксе)

др Марко Радовић*

У раду се, анализом једног случаја из судске праксе, покушава дати одговор на неколико кључних питања у вези са заштитом конкуренције у медијима. Прво и централно питање јесте да ли је суд надлежан да утврђује повреду правила о заштити конкуренције мимо Комисије за заштиту конкуренције. Друго, да ли емитери канала са националном фреквенцијом могу уговором пренети право на дистрибуцију програма кабловским дистрибутерима, који би затим били овлашћени да наплаћују накнаду за реемитовање сигнала. Треће, да ли накнада за реемитовање мора бити одређена према јасним критеријумима или је могуће наплаћивати је произвољно. Четврто, да ли обавеза емитовања канала са националном фреквенцијом, наметнута од стране Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге (РАТЕЛ), представља ,,законску обавезу" која искључује право на наплату накнаде. Пето питање односи се на то да ли одсуство јасних критеријума при одређивању накнаде може довести до угрожавања медијског плурализма.

Кључне речи: *заштита конкуренције, судска надлежност, медији.*

* Судија Привредног суда у Београду, доцент на Правном факултету, Универзитета Унион" и научни сарадник на Институту за упоредно право, *markoradovic985@yahoo.com*.

1. Увод

Сваки љубитељ спорта, било да се њиме бави или га здушно прати, навикао је на употребу појма *fair play*, који се одомаћио и у нашој терминологији. Он је постао синоним за постојање природне, спортске, фер конкуренције, подразумеване како у организацији и прописивању услова за одржавање утакмице, тако и у току њеног трајања. Организатор такмичења и судија на самој утакмици, обавезни су да створе једнаке услове за све, како би искључиво спортски квалитет одлучио о успеху и победи. Иста логика се може применити на економију. Конкуренција представља „*fair play*“ на тржишној утакмици. Задатак регулатора је да обезбеди једнаке услове за све учеснике тржишта. У таквом амбијенту ће учесници на тржишту бити равноправни и конкуренција ће деловати подстицајно, јер ће стварати природни, тзв. „конкурентски притисак“[1], који доводи до веће „економске ефикасности“ и, у крајњем исходу, до „максимизације друштвеног благостања“.[2]

Постојање притиска здраве конкуренције је плодотворно, јер доприноси да сваки појединац на тржишту константно буде бољи. На тај начин се и укупна ефикасност тржишта увећава а тако се и, свекукупно, економско благостање друштва подиже на вишу лествицу. С друге стране, супротност томе јесте монопол. Он води одсуству конкуренције, а елиминише и конкурентски притисак. Као такав, монополски приступ узрокује економску неефикасност, а последично води и минимизацији економског благостања друштва. Због тога наука о заштити конкуренције, а свакако и законодавство у тој области, представља замајац привредног развоја сваког модерног друштва, заснованог на тржишним принципима привређивања. Ово из разлога што трговина је данас можда слободнија него што је била раније, али далеко од тога да је слободна.[3]

Иначе, историјски посматрано потреба за заштитом конкуренције вуче корене из далеке антике. Аристотел је у делу „Политика“ написао да монопол представља „изум користан за богаћење“. У Римском царству је Јулије Цезар, око 50. године п.н.е., донео тзв. Цезаров

1 Бојан Ристић, Дејан Трифуновић, *Политика заштите конкуренције – принципи и примена*, Београд 2022, 3.

2 Б. Ристић, Д. Трифуновић, 3.

3 Драган Добрашиновић, Марина Матић Бошковић, Мирослав Прокопијевић, Андреј Плахутник, Чедомир Радојчић, *Заштита конкуренције и сузбијање монопола*, Удружење тужилаца Србије, Београд 2014, 23.

закон (лат. *Lex Julia de Annona*), који је тежио сузбијању вештачке оскудности за кукурузом и тиме формирању нетржишних цена.[4]

Почеци модерног права конкуренције везују се за Сједињене Америчке Државе и доношење Шермановог закона (енг. *Sherman Act*) из 1890. године, усмереног против монопола и рестриктивних споразума. У Европској унији основа је створена Римским уговором из 1957. године, којим је основана Европска економска заједница.[5] Члановима 85 и 86 Римског уговора (доцније члановима 101 и 102 Лисабонског уговора), забрањени су експлицитни рестриктивни споразуми и злоупотреба доминантног положаја, док је чланом 87 Римског уговора (чл. 107 Лисабонског уговора) уредио питање државне помоћи.

Поменутим изворима права успостављен је темељ заштите конкуренције. Праћен историјском еволуцијом, каткад и турбулентним револутивним променама, заснован је на четири стуба регулације: 1) рестриктивни споразуми; 2) злоупотреба доминантног положаја, 3) контрола концентрације и 4) контрола државне помоћи.

Ови темељи заштите уткани су и у позитивноправни систем Републике Србије. Основни извор права у тој области је Закон о заштити конкуренције, донет 2009. године, новелиран 2013. године.[6] Њиме се, у члану 10 закона дефинишу рестриктивни споразуми као споразуми између учесника на тржишну који имају за циљ и или последицу значајно ограничавање, нарушавање или спречавање конкуренције на територији Републике Србије. Они могу бити уговори, поједине одредбе уговоа, изричити или прећутни договори, усаглашене праксе, као и одлуке облика удруживања учесника на тржишту. Чланом 11 поменутог закона прописана је могућност изузимања од забране рестриктивности споразума, уколико доприносе унапређењу производње и промета, односно подстицању техничког или технолошког напретка, а потрошачима обезбеђују правичан део користи под условом да не намећу учесницима на тржишту ограничења која нису неопходна за подстицање циља споразума, односно да не искључују конкуренцију на релевантном тржишту или његовом битном делу. Такође, чланом 15. закона регулисано је да доминантан положај на тржишту има учесник који, због своје тржишне снаге, може да послује на релеватном

4 Детаљније: Б. Ристић, Д. Трифуновић, 10.

5 Борис Беговић, Владимир Павић, Душан В. Поповић, *Увод у право конкуренције*, 4. издање, Београд 2024, 26.

6 Закон о заштити конкуренције, *Сл. гласник РС*, бр. 51/2009 и 95/2013.

тржишту у значајнијој мери независно у односу на стварне или потенцијалне конкуренте, купце, добављаче или потрошаче. Притом, контрола државне помоћи спроводи се на основу Закона о контроли државне помоћи из 2019. године.[7] Постоји и низ других прописа који уређују заштиту конкуренције. Тако, Закон о облигационим односима (1978), у члану 14., прописује да у заснивању облигационих односа стране не могу установљавати права и обавезе којима се за било кога ствара или искоришћава монополски положај на тржишту. Такође, Закон о трговини прописује низ мера за заштиту тржишта и унапређење трговине. Међу њима је и одредба о забрани нелојалне конкуренције, односно непоштене тржишне утакмице, којом се нелојална конкуренција дефинише као радња трговца или пружаоца услуге усмерена против другог трговца, пружаоца услуге, односно конкурента, којом се крше кодекси пословног морала и добри пословни обичаји и којом се проузрокује или може проузроковати штета другом трговцу, односно пружаоцу услуге (конкуренту).[8]

Поред општих прописа, наше законодавство на непосредан или посредан начин тежи заштити различитих категорија учесника на тржишту, који су, по својој природи и структури, у неравноправном положају у односу на другу уговорну страну. Тако Закон о заштити потрошача прописује додатну заштиту потрошача у односу на трговца, потом, Закон о заштити корисника финансијских услуга прокламује додатну заштиту корисника ових услуга у односу на пружаоца и сл. Ова заштита свакако се манифестује и у медијском простору. Закон о јавном информисању и медијима, у циљу заштите медијског плурализма, конкуренције и разноврсности идеја и мишљења, забрањује свако деловање и поступање које ограничава, спречава или нарушава конкуренцију у области јавног информисања. Забрањује се и монопол у области јавног информисања одређењем да нико не може имати монопол на објављивање информација, идеја и мишљења у медију, нити ико може имати монопол на оснивање, односно дистрибуцију медија.[9] На истим принципима установљен је и Закон о електронским медијима.[10] Свакако, слобода медија гарантује

7 Закон о контроли државне помоћи, *Сл. гласник РС*, бр. 73/2019.

8 Закон о трговини, *Сл. гласник РС*, бр. 52/19, чл. 41.

9 Закон о јавном информисању и медијима, *Сл. гласник РС*, бр. 92/2023 и 51/2025, чл. 6. Истоветан нормативни оквир био је регулисан и раније важећим Законом о јавном информирању и медијима, *Сл. гласник РС*, бр. 83/14, 58/15 и 12/16 – аутентичко тумачење.

10 Закон о електронским медијима, *Сл. гласник РС*, бр. 92/2003 и 51/2025, чл. 3 и 5.

се и Уставом РС,[11] потом Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и низом других међународних извора права, нарочито на нову Европске уније.

Вођен мотивом заштите конкуренције у медијском простору, аутор је у раду, водећи се конкретним случајем из судске праксе, настојао да одговори на неколико кључних питања. Прво и централно питање јесте да ли је суд надлежан да утврђује повреду правила о заштити конкуренције мимо поступка који спроводи Комисија за заштиту конкуренције. Друго, да ли емитери канала са националном фреквенцијом могу уговором пренети право на дистрибуцију програма кабловским дистрибутерима, који би затим били овлашћени да наплаћују накнаду за реемитовање сигнала. Треће, да ли накнада за реемитовање мора бити одређена према јасним критеријумима или је могуће наплаћивати је произвољно. Четврто, да ли обавеза емитовања канала са националном фреквенцијом, наметнута од стране Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге (РАТЕЛ), представља „законску обавезу“ која искључује право на наплату накнаде. Пето питање односи се на то да ли одсуство јасних критеријума при одређивању накнаде може довести до угрожавања медијског плурализма.

2. Анализа случаја из судске праксе

2.1. Првостепени поступак

Тужилац је са три од укупно пет емитера са националном фреквенцијом закључио споразуме којима преузима ексклузивно право да преговара и закључује уговоре у уступању права на неекслузивну дистрибуцију канала трећим операторима на територији Републике Србије. Закључењем уговора са тужиоцем оператори могу вршити неекслузивно реемитовање канала путем кабловских дистрибутивних система. Ексклузивитет се односи на све кабловске операторе, изузев највећих кабловских оператора побројаних у уговорима, у погледу којих су емитери канала са националном фреквенцијом задржали ексклузивитет. Комисија за заштиту конкуренције је изузела од забране рестриктивности поменуте уговоре на период од две године.[12] Оцена је Комисије да је тржишни удео тужиоца по основу

11 Устав Републике Србије, *Сл. гласник РС*, бр. 98/2006 и 115/2021, чл. 50 и 51.

12 Решења Комисије за заштиту конкуренције бр. 4/0–03–242/2017–17 и број 4/0–03242/2017–18, оба од 29. маја 2017. године, доступна на: *https://kzk.gov.rs/odluke/tipovi/odobreni-sporazumi* (сајт посећен: 1. септембра 2025. године).

закључених уговора са емитерима износио 11,65%. Комисија није ценила заједнички утицај на тржиште тужиоца као дистрибутера и емитера три од пет канала са националном фреквенцијом.

У складу са постигнутим споразумима тужилац је, као дистрибутер, отпочео са закључивањем уговора о неексклузивном реемитовању три канала са националном фреквенцијом. У току поступка дистрибутер је презентовао суду свој ценовник, који је обухватао понуду пакета услуга по цени од 1,00 евро и 1,20 евра. Појединачним уговорима са операторима договарани су различити износи накнаде за реемитовање медијског садржаја. Поједини оператори су били обавезани да плаћају накнаду по кориснику (неки 1,00 евра, а поједини 1,20 евра по кориснику), док су други плаћали фиксни износ месечне накнаде. С друге стране, емитери канала са националном фреквенцијом су са операторима, према којима су задржали ексклузивитет, закључивали посебне споразуме и договарале друге износе накнада.

Тужени спада у групу оператора у погледу којих емитери канала са националном фреквенцијом нису задржали ексклузивитет. Притом, тужени није са дистрибутером (тужиоцем) закључио уговор о преносу права на неексклузивну дистрибуцију канала три телевизије са националном фреквенцијом путем кабловске мреже.

Због тога је тужилац поднео тужбу, заведену у Привредном суду у Београду под пословним бројем П 2276/2020, тражећи да се тужени обавеже на плаћање накнаде за период од 10. октобра 2016. године до 28. фебруара 2019. године. Цена коју је тужилац потраживао од туженог била је одмерена према тужиочевој понуди – 1,00 евро по кориснику у оквиру понуђеног Пакета 1 и 1,20 евра по кориснику у оквиру понуђеног Пакета 2, а што је било и предвиђено тужиочевим ценовником.

Од утицаја је и чињеница да је решењем Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге (даље у тексту: РАТЕЛ) установљена обавеза преноса свих телевизијских канала са националном фреквенцијом. Ова мера важила је почев од доношења решења, 10. октобра 2017. године[13] до 25. јануара 2019. године,[14] када је РАТЕЛ донео одлуку о укидању ове обавезе.

Тужени се у поступку бранио наводима да је емитовање канала са националном фреквенцијом преко предајника, односно земаљска

13 Решење РАТЕЛ-а бр. 1-02–34901–59/17–1 од 10. октобра 2017. године.

14 Решење РАТЕЛ-а бр. 1-02–34901–10/19–2 од 25. јануара 2019. године.

дистрибуција (тзв. терестријално емитовање) бесплатно за све кориснике. Отуда не постоји право тужиоца да за ове канале наплаћује накнаду ни за реемитовање преко кабловске мреже. Истицао је и да је у периоду важења одлуке РАТЕЛ-а о обавезном емитовању канала са националном фреквенцијом тужени био у законској обавези да емитује и канале за чију наплату накнаде је овлашћен тужилац. Због не постоји обавеза плаћања ове накнаде, јер се ради о испуњењу тзв. „законске обавезе".

Првостепени суд је у овом поступку спровео вештачење, на основу којег је утврђена цена која је наплаћивана за спорна три канала са националном фреквенцијом. Вештак је, поступајући по налогу суда, утврдио цену коју је тужилац наплаћивао по уговорима које је закључио са трећим операторима, али и цену коју су емитери канала са националном фреквенцијом непосредно договорили са операторима у погледу којих је задржан ексклузивитет.

Након спроведеног доказног поступка првостепени суд је закључио да тужилац, као дистрибутер, има право да са емитерима канала са националном фреквенцијом закључи споразуме (уговоре) на основу којих они преносе ексклузивитет у праву на њихово реемитовање, уз одређена уговорна ограничења. Другим речима, он има право да са трећим лицима закључи уговоре о неексклузивном реемитовању канала путем кабловске мреже и да уговори плаћање накнаде. Оцена је суда и да треба правити разлику између тзв. терестријалног емитовања (емитовања преко предајника) које је бесплатно и емитовања путем кабловске мреже. Кабловско реемитовање карактерише различита природа дистрибуције сигнала и другачија регулатива, па у том смислу тужилац начелно има право да наплаћује накнаду за услуге кабловског пријема ТВ канала од корисника кабловског реемитовања. Из тих разлога реемитовање ових канала није слободно и без накнаде у случају када се емитују кроз кабловски систем.

Суд је даље оценио и да тужилац, гледајући његово свеукупно деловање са емитерима који су задржали ексклузивитет у погледу појединих оператора, има доминантан положај. Овај закључак суд извлачи из чињенице да је тужиоцу пренето право на дистрибуцију три од укупно пет канала са националном фреквенцијом. Добијање националне фреквенције само по себи доводи емитере са тим фреквенцијама у доминантан положај на медијском тржишту, јер им се пружа могућност да њихова фреквенција буде доступна на читавој територији Републике Србије. Самим тим, преношењем права

емитовања канала са националном фреквенцијом од стране три од укупно пет носиоца права на овде тужиоца, доводе тужиоца у статус носиоца доминантног положаја на медијском тржишту. Ово из разлога што, објективно посматрано, не постоји интерес корисника кабловских мрежа на медијском тржишту да закључе уговор са кабловским оператором који нема у понуди канале са националном фреквенцијом.

Надаље, првостепени суд оцењује да, постојање монополског, односно доминантног положаја учесника на медијском тржишту не значи аутоматски да такав правни посао из којег је поменути положај проистекао не може опстати у правном поретку, односно производити правна дејства и обавезе. Ово из разлога што, на основу члана 11. Закона о заштити конкуренције, Комисија за заштиту конкуренције има право да одређене рестриктивне споразуме (којим се суштински ствара монополски, односно доминантан положај на тржишту) изузме из оцене рестриктивности када је то у општем интересу друштва. Тако је Комисија и у конкретном случају поступила, изузевши од рестриктивности споразуме тужиоца са три емитера канала са националном фреквенцијом. То значи да, иако потенцијално рестриктивни, ови споразуми могу, по становишту Комисије, опстати у правном промету као правноваљани. Но, изузећем споразума од забране рестриктивности не значи да је тужиоцу, који је остварио право да се легитимише према осталим операторима електронских комуникационих мрежа као ексклузивни дистрибутет поменутих телевизијских канала, дозвољено да самовољно одређује накнаду за реемитовање спорних канала по различитом ценовнику за дистрибутере који реемитују исте телевизијске канале. Иако монополски, односно доминантан положај појединих учесника на тржишту може опстати као сагласан правном поретку из општег интереса, лице са таквим положајем не може злоупотребљавати и искоришћавати га противно основним принципима правног поретка. Због тога је првостепени суд истакао да одмеравање различите висине накнаде у кабловском систему од стране лица са монополским, односно доминантним положајем на медијском тржишту у погледу права на дистрибуцију сигнала преко кабловске мреже, различитим учесницима на медијском тржишту (операторима кабловског система) представља нарушавање слободе медија, прокламоване како чланом 50 Устава РС, тако и чланом 10. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. У складу са проклакомваном слободом медија, првостепени суд закључује да лице које на медијском тржишту има доминантан положај мора свим учесницима тог тржишта пружити равноправне

услове за емитовање, односно реемитовање канала са националном фреквенцијом преко кабловске мреже. То значи да сваки емитер канала са националном фреквенцијом, па тако и тужилац на кога је пренето право ексклузивне дистрибуције ових канала кабловским операторима, мора наплаћивати истоветну цену за емитовање, односно реемитовање канала путем кабловске мреже. У супротном, различитим одмеравањем накнаде (цене) по кориснику довело би до неравноправног положаја одређене кабловске операторе на начин што би они којима се накнада не наплаћује или наплаћује у нижем износу, били привилеговани и конкурентнији на медијском тржишту у односу на операторе којима се евентуално наплаћује виши износ накнаде. То би за последицу имало да се због економски неравноправних услова поједини кабловски оператори елиминишу са медијског тржишта, што последично утиче на нарушавање слободе медија у смислу члана 50 Устава РС. Такво поступање би, у смислу самовољног и неједнаког одмеравања накнаде различитим кабловским операторима, управо представљало злоупотребу монополског, односно доминантног положаја на тржишту у погледу дистрибуције три од пет канала са националном фреквенцијом преко кабловске дистрибутивне мреже.

Имајући у виду да је тужилац наплаћивао различите износе накнада разним кабловским операторима, а како тужени није имао закључен уговор са њим, то је суд прихватио да тужилац има право да од туженог наплати најнижи износ накнаде коју су, било предметна три емитера, било тужилац као дистрибутер, наплаћивали за кабловско реемитовање спорна три канала са националном фреквенцијом. Ово из разлога што је тужени, по оцени суда, за тај износ оштетио тужиоца.

Поред наведеног, суд је приликом пресуђења имао у виду и да је тужени, на основу одлуке РАТЕЛ-а, у периоду од 10. октобра 2017. године до 24. јануара 2019. године, био обавезан да емитује све канале са националном фреквенцијом, па тако и спорна три канала. Међутим, суд оцењује да је таква одлука у супротности са одредбом члана 110 става 10 тада важећег Закона о електронским медијима (2014).[15] Поменутом одредбом је била предвиђена само обавеза оператора да без накнаде емитује програме јавног медијског сервиса (а то су програми Јавне медијске установе „Радио-телевизија Србије“ и Покрајинског медијског сервиса Јавна медијска установа „Радио-телевизија Војводина“), у складу са Законом о јавним медијским

15 Закон о електронским медијама, *Сл. гласник РС*, бр. 83/14, 6/16 – др. закон и 129/21.

сервисима. Дакле, не ради се о законској обавези, јер законом није прописана обавеза оператора да емитују програме осталих, комерцијалних телевизија, нити свих канала са националном фреквенцијом. Суд је стао на становиште и да поменута одлука РАТЕЛ-а није у вези са установљавањем обавезе преноса као мере заштите медијског плурализма у смислу члана 106 Закона о електронским медијима. Да је то решење било усмерено у циљу заштите медијског плурализма, РАТЕЛ би имао обавезу да образложи разлоге за доношење те одлуке, што је предвиђено и ЕУ Директивом 2022/22/ЕЗ и амандманима 2009/136. То у конкретном случају није учињено. Отуда, како је тужени остваривао економску корист емитовањем предметних канала и у време када је одлука РАТЕЛ-а била на снази, а не ради се о ,,законској обавези" емитовања, нити је од постојала сагласност тужиоца за емитовање, суд је туженог обавезао на плаћање најнижег износа накнаде коју су, било емитери, било тужилац, остваривали од својих оператора за реемитовање предметних канала са националном фреквенцијом.[16] Та цена је била вишеструко нижа у односу на ону коју је тужилац дефинисао ценовником и понудом која је упућена туженом.

2.2. Другостепени поступак

Незадовољан првостепеном пресудом, тужилац је поднео жалбу Привредном апелационом суду, као другостепеном. Другостепени суд је, у својој одлуци,[17] уважио становиште првостепеног суда да су тужиоцу, емитери три од пет телевизијских канала са националном фреквенцијом, пренели искључиво право да другоме дозволи или забрани реемитовање своје емисије, бежично или путем жица у односу на уговором тачно одређени круг оператора електронских комуникационих мрежа за дистрибуцију медијских садржаја. Ово право темељи се на одредбама Закона о заштити ауторског и сродним правима (2009), важећег у спорном периоду, који је у члану 136. прописивао искључиво право произвођача емисије да другоме забрани или дозволи реемитовање своје емисије, бежично или путем жица, снимање своје емисије на носач звука или слике, односно звука и слике, умножавање тог снимка у било ком облику и на било који начин, као и стављање у промет снимака и њихово јавно саопштавање. Уговором који је тужилац закључио са емитерима на искључив начин уступљено му је једно од овлашћења и садржине права произвођача емисије, а

16 Пресуда Привредног суда у Београду, П 2276/2020 од 7.7.2022. године.

17 Пресуда Привредног апелационог суда, Пж 7723/2022 од 20.7.2023. године.

то је искључиво право да другоме дозволи или забрани реемитовање своје емисије, бежично или путем жица. Уговорено ограничење, које искључује одређене опереторе, представља предметно ограничење, које је као такво дозвољено Законом о ауторском и сродним правима, али не утиче на садржину предметног права тужиоцу у односу на оне субјекте који су уговором обухваћени и у односу на које тужилац може вршити право.

Међутим, другостепени суд налази да тужени није у целом спорном периоду (од 10. октобра 2016. године до 28. фебруара 2019. године) вршио неовлашћено реемитовање програма три канала са националном фреквенцијом, односно да није у целом периоду обухваћеном тужбеним захтевом вршио повреду сродно правног овлашћења чији је стицалац тужилац. У периоду важења одлуке РАТЕЛ-а, односно почев од 10. октобра 2017. године до 25. јануара 2019. године, тужени реемитовањем спорних канала није повредио тужиочево право, нити му је таквом радњом проузроковао штету, јер се радило о законској обавези туженог установљеној чланом 100. став 10. Закона о електронским медијима, важећем у спорном периоду. Зато је тужени повредио тужиочево право само у спорном периоду када није била на снази одлука РАТЕЛ-а.

Другостепени суд, надаље, не прихвата закључак првостепеног суда да тужилац има доминантан положај на тржишту због чињенице да му је пренето право на дистрибуцију три од пет канала са националном фреквенцијом. Не прихвата се ни закључак да одмеравање различите висине накнаде појединим операторима представља нарушавање слободе медија, као ни оцена да свим учесницима тржишта тужилац мора пружати равноправне услове реемитовања канала са националном фреквенцијом. Оцена је другостепеног суда да су ови закључци засновани на погрешној примени материјалног права. Ово из разлога што је Комисија за заштиту конкуренције, у конкретном случају, изузела од забране рестриктивности споразуме закључене између тужиоца са емитерима канала са нацоналном фреквенцијом. Тако првостепени суд није надлежан да, супротно овим решењима надлежног органа, утврђује постојање повреде конкуренције на тржишту Републике Србије, јер утврђивање чињенице да су одређени привредни субјекти спроводили противправно рестриктивно понашање које ограничава конкуренцију на тржишту Републике Србије, представља искључиву надлежност Комисије за заштиту конкуренције, чији су положај и надлежност уређени Законом о заштити конкуренције. Према одредбама овог закона, Комисија је самостална и независна организација, која

врши јавна овлашћења у складу са законом, има статус правног лица и за свој рад одговара Народној скупштини Републике Србије. Комисија је надлежна да решава о правима и обавезама учесника на тржишту у складу са законом и одређује управне мере. Стога је закључак првостепеног суда да тужилац има доминантан положај на тржишту, супротан Закону о заштити конкуренције и решењима Комисије за заштиту конкуренције. Тако није прихватљив ни закључак да тужилац има монопол, односно доминантан положај на тржишту, нити да одмеравање различите висине накнаде који у кабловском систему плаћају оператори кабловског дистрибутивног система представља нарушавање слободе медија.

Такође, оцена је другостепеног суда да је неприхватљив и став првостепеног суда да сви учесници тржишта морају имати једнаке услове за реемитовање канала са националном фреквенцијом преко кабловске мреже. Уговорима које је тужилац закључио са емитерима канала са националном фреквенцијом искључени су највећи оператори. Зато услови под којима су ови оператори од произвођача емисија прибавили право на реемитовање спорних канала не могу бити релевантни за одлучивање о накнади коју тужилац, као дистрибутер, жели да наплати од туженог. Тужени спада у групу оператора који су уговором дефинисани као тзв. „трећи оператори“, у погледу којих тужилац има овлашћење да преноси право на реемитовање. Отуда тужилац има право да накнаду за уступање права на неекслузивно реемитовање тзв. „трећим операторима“ наплаћује према сопственом ценовнику, без обзира на то које су износе накнаде емитери наплаћивали највећим операторима, јер су они изостављени из уговора које је тужилац закључио са емитерима канала са националном фреквенцијом.

Тако је другостепени суд досудио тужиоцу накнаду према ценовнику, осим за период када је на снази била одлука РАТЕЛ-а, за који, по оцени другостепеног суда, тужилац није имао право да од туженог наплати накнаду по основу причињене штете.

2.3. Ревизијски поступак

Против другостепене пресуде ревизију су изјавили и тужилац и тужени. Врховни суд је, у својој одлуци,[18] првенствено истакао да нижестепени судови правилно закључују да је тужилац активно легитимисан да од туженог потражује накнаду штете на име

18 Пресуда Врховног суда, Прев 2092/2023 од 21.11.2024. године.

реемитовања спорна три канала. Активна легитимација тужиоца се заснива на закљученим уговорима са емитерима три од пет канала са националном фреквенцијом.

Такође, Врховни суд у потпуности прихвата разлоге другостепеног суда у делу у ком образлаже погрешно становиште првостепеног суда о доминантном положају тужиоца на тржишту, злоупотреби монопола и обавезности једнаких услова за реемитовања канала. Наиме, повредом конкуренције сматрају се активности на тржишту које за циљ или последицу имају или могу да имају значајно ограничавање, нарушавање или спречавање конкуренције. Утврђивање повреде конкуренције у искључивој је надлежности Комисије за заштиту конкуренције, која у складу са Законом о заштити конкуренције, испитује да ли је дошло до активности које се могу сматрати ограничавањем, нарушавањем или спречавањем конкуренције. Стога, правилно другостепени суд констатује да се не може прихватити оцена првостепеног суда о злоупотреби доминантног положаја тужиоца и постојања монопола. Чак и уколико у неком периоду споразуми тужиоца и емитера канала са националном фреквенцијом нису били изузети од рестриктивности, не значи *a priori* да су они ништави и забрањени, већ је на Комисији да утврди домашај таквог уговарања по учеснике на тржишту и изрекне одговарајућу правну последицу. Како нема доказа да је Комисија за заштиту конкуренције на било који начин предметне споразуме означила као забрањене за период када је истекло решење Комисије од изузимања споразума од забране рестриктивности, то онда нису од утицаја ревизијски наводи туженог изнети у том правцу.

Осим наведеног, Врховни суд сматра да тужилац није у обавези да под истим условима омогући свим операторима право на реемитовање спорна три канала са националном фреквенцијом. У конкретном случају тужилац је цене у понудама оформио према броју корисника оператора, где је висина цене обрнуто пропорционална броју корисника оператора (више корисника – нижа јединична цена). У таквој ситуацији, оператори са сличним бројем корисника плаћају и сличну накнаду на име права на реемисију спорна три канала, што је са становишта Закона о ауторском и сродним правима и Закона о електронским медијима, прихватљива пословна пракса на тржишту. Дакле, супротно становишту туженог, иста цена не значи и једнаке услове, будући да наведено зависи од економске моћи оператора, покривености тржишта и других параметара који могу утицати да та цена, иако номинално иста, за неког буде веће или мање финансијско оптерећење.

Надаље, ревизијски суд указује да другостепени суд погрешно закључује да тужени у време важења одлуке РАТЕЛ-а о обавезном емитовању канала са националном фревенцијом није имао обавезу плаћања накнаде тужиоцу. Наиме, предметна одлука РАТЕЛ-а заснована је на одредби члана 100 став 10 Закона о електронским медијима, која се односи искључиво на републички и покрајински јавни медијски сервис. Зато утврђивање обавезе преноса телевизијских програма од стране оператора електронских комуникационих мрежа за дистрибуцију и емитовање медијских садржаја у циљу остваривања јавног интереса и медијског плурализма, дефинисаног чланом 106 Закона о електронским медијима, не треба мешати са законском обавезом преношења програма јавног медијског сервиса, јер се ради о одвојеним институтима. Такође, позивање другостепеног суда на одредбу члана 106 Закона о електронским медијима, у прилог становишту о ограничавању права произвођача емисије на накнаду (имаоца права на програм), нема упориште у самој законској одредби. Поменутом одредбом се, пре свега, установљава обавеза операторима да преносе радијски или телевизијски програм који је утврђен листом РЕМ-а, али то не значи да оператори у том случају имају право да без накнаде реемитују програме који се налазе на листи утврђених телевизијских програма, будући да нема законске одредбе којом би право на накнаду произвођачу емисије било суспендовано у смислу Закона о електронским медијима. Није спорно да Закон о ауторском и сродним правима прописује ограничења ауторског и сродних права, у виду суспензије искључивих права и права на накнаду, али плаћање накнаде за реемитовање представља један од од основних прихода произвођача емисије чиме се штити његова производна делатност, па стога ограничења тог права морају бити прописана. Дакле, наметање обавезе оператору је усмерено и ка дужности регулатора да води рачуна о разумном степену тих обавеза, а плаћање накнаде имаоцу права на програм свакако се не може сматрати неразумном обавезом.

3. Надлежност суда у поступку заштите конкуренције

Из изложеног примера судске праксе неколико питања су, макар са теоријскоправног становишта заштите конкуренције, вредна детаљније анализе. Прво, свакако и централно питање јесте да ли је суд надлежан да утврђује повреду правила о заштити конкуренције мимо Комисије за заштиту конкуренције.

Видљиво је из конкретног случаја да другостепени суд стоји на становишту да питања постојања рестриктивних споразума, злоупотребе доминантног положаја и постојања недозвољених концентрација спадају у искључиву надлежност Комисије за заштиту конкуренције. У ситуацији када Комисија за заштиту конкуренције изузме од забране рестриктивности одређени споразум, парнични суд није надлежан да, супротно овим решењима овог органа, утврђује постојање повреде конкуренције на тржишту Републике Србије. Утврђивање чињенице да су одређени привредни субјекти спроводили противправно рестриктивно понашање које ограничава конкуренцију на тржишту Републике Србије, представља искључиву надлежност Комисије за заштиту конкуренције, чији су положај и надлежност уређени Законом о заштити конкуренције.

Врховни суд у свом правцу иде и корак даље, па истиче да чак и уколико споразум није био предмет изузимања од оцене рестриктивности не значи *a priori* да је ништав и забрањен, већ је на Комисији да утврди домашај таквог уговарања по учеснике на тржишту и изрекне одговарују правну последицу. Стога, у одсуству доказа да је Комисија за заштиту конкуренције на било који начин означила предметне споразуме као забрањене за период када је истекло решење Комисије од изузимања споразума од забране рестриктивности, суд није надлежан за оцену рестриктивности ни у овом случају.

Правна теорија, међути, упућује на другачији приступ. Она заговара трихотомију поступака и санкција: управноправни, грађанскоправни и кривичноправни аспект.[19] Иако већина правних система, попут нашег, тежиште заштите конкуренције ставља у управни поступак а главну улогу резервише за Комисију за заштиту конкуренције, никако се не сме довести у питање судска заштита. Она постоји у два правца: 1) кроз управни спор и 2) кроз грађанско-судски поступак.

Управно судска заштита усмерена је на судску проверу решења Комисије за заштиту конкуренције. Њена решења су коначна, жалба не одлаже извршење, па једино правно средство против њих представља тужба Управном суду. Ипак, мора се признати да се Управни суд ретко одлучује да спор реши у обиму пуне јурисдикције, па се његово деловање своди на формалну контролу законитости поступања у управном поступку.[20]

19 Б. Беговић, В. Павић, Д. В. Поповић, 131.

20 Детаљније: Емилија Станковић, *Политика заштите конкуренције у Србији – изазови и препреке*, Мастер рад, Правни факултет Универзитет у Нишу, Ниш 2016, 16–19.

С друге стране, Закон о заштити конкуренције прописује да су рестриктивни споразуми погођени санкцијом ништавости, осим у случајевима предвиђеним тим законом. То подразумева право суда да утврђује питање ништавости у грађанско-судском поступку, било као главно питање по поднетој тужби или као претходно питање, у току спора у коме питање ништавости рестриктивних споразума представља претходно питање. Уколико се пред судом у парничном поступку тежи заштити субјективних права из потенцијално рестриктивног споразума, „суд о пуноважности таквог споразума треба да води рачуна по службеној дужности".[21] Тада би се питање рестриктивности споразума, тако и његове пуноважности, ценило као претходно питање.

У теорији се чак заговара становиште да у случају када се питање рестриктивности постави у парничном поступку, целисходно је прекинути поступак до решавања овог питања од стране Комисије. Ако би Комисија нашла да је споразум рестриктиван, суд би тиме био везан. „Међутим, ако Комисија нађе да по пријави нема елемената за покретање поступка по службеној дужности или поступак оконча немериторно, суд би наставио одлучивање на основу доказа који су му поднети у парници".[22] Свакако о питању везаности суда за одлуку Комисије за заштиту конкуренције вреди дискутовати, јер не постоји нити уставноправно, нити законско ограничење судске надлежности у овом случају. Ускраћивање судске заштите у овом случају могло би водити угрожавању уставног принципа поделе власти.[23] Тим пре што постојање злоупотреба монополског положаја, односно злоупотреба потпуног изостанка конкуренције регулисана је другим законом, Законом о облигационим односима. Нелојална конкуренција је предмет регулације Закона о трговини. Читав низ других прописа о заштити потрошача и корисника финансијских услуга усмерен је ка стварању равноправних услова за све актере тржишта. Но, оно што је у теорији неспорно јесте да онај ко претрпи штету проузроковану актима и радњама учесника на тржишту које се могу сматрати рестриктивним, има право на њену накнаду.

С тим у вези, изузумање надлежности суда у поступку остваривања права учесника на тржишној утакмици за накнаду штете услед повреде правила о заштити конкуренције у ситуацији када Комисија за заштиту конкуренције није ту повреду утврдила, води нарушавању

21 Б. Беговић, В. Павић, Д. В. Поповић, 142.

22 *Ibidem*.

23 Устав Републике Србије, чл. 4.

правне сигурности и, у крајњем, уставноправног оквира Републике Србије.

На крају, поред управноправне и грађанско-правне, трихотомију заштите употпуњује и кривичноправни аспект заштите. Нарушавање конкуренције инкриминисано је Кривичним закоником.[24]

4. Право на наплату накнаде за реемитовање канала преко кабловске мреже

Занимљиво питање које се у конкретном случају поставило односи се на право емитера канала са националном фреквенцијом да дистрибутеру уступи ексклузивно или ограничено право на реемитовање сигнала телевизијских канала преко кабловске мреже, ако и да од крајњих корисника наплаћује накнаду. Судови су у предметној ситуацији били једногласни. Њихов одговор на ово питање је несумњиво потврдан.

Другостепени суд изузетно детаљно и квалитетно образлаже поводом овог питања. Посебну пажњу завређује његов став да је дистрибутеру у предметној ситуацији уступљено једно од овлашћења и садржине права произвођача емисије, а то је искључиво право да другоме дозволи или забрани реемитовање своје емисије бежишно или путем жица. Изричитом уговорном одредбом да се ради о искључивом уступању наведеног имовинског права, уговорне стране су исказале своју вољу да једино дистрибутер може бити носилац овог овлашћења из садржине права произвођача емисија, па једино он одређеним операторима електронских комуникационих мрежа за дистрибуцију медијских садржаја, може уступити право на реемитовање емисија, односно телевизијских програма бежично или путем жица. Без обзира што су овим споразумима искључени одређени оператери, на основу ових уговора тужилац има искључиво право да операторима на које се уговор односи, тзв. „трећим операторима“ дозволи реемитовање спорних канала, на основу кога они стичу неискључиво право како је самим споразумом и наведено. Другим речима, дистрибутер има ограничени ексклузивитет у субјективном смислу, односно у погледу изузимања уговором одређених лица из предмета споразума о ексклузивној дистрибуцији.

24 Кривични законик Републике Србије, *Сл. гласник РС*, бр. 85/2005... 94/2024, чл. 229.

Уз изнето, пажњу окупира и становиште суда о потреби разликовања емитовања путем предајника (тзв. терестријалног емитовања) и емитовања путем кабловске мреже. Путем терестријалног емитовања могућ је пријем сигнала без накнаде, док се, по оцени суда, приликом реемитовања путем кабловске мреже крајњи оператор може обавезати да дистрибутеру или емитеру канала са националном фреквенцијом плаћа одређену накнаду. Ово из разлога што се ради о квалитативно различитим врстама емитовања. Код кабловског емитовања кориснику се пружа низ могућности које путем терестријалног емитовања нису могуће (опције враћања програма, одабира жељеног канала, одабира жељене емисије итд.). Сличан приступ забележен је у спору *France Telecom v Commission*, пред Европским судом правде.[25] Суд је у том спору раздвојио тржиште пружања брзог и тржиште спорог интернета за домаћинства. Неке од софтверских апликација могу се примењивати искључиво на брзом интернету, попут учитавања великих видео-датотека или употреба интерактивних видео-игара. Зато се ради о различитим услугама, па повећање цене услуга брзог интернета не би се могло заменити брзим интернетом, док је обрнут приступ могућ.

5. Критеријуми за одмеравање накнаде

Изузетно важно, са аспекта заштите конкуренције, јесте питање утврђивања критеријума дистрибутера приликом одмеравања накнаде за реемитовање канала. У конкретном случају је важно поћи од тога да другостепени и ревизијски суд занемарују чињеницу да је дистрибутеру пренето право на реемитовање три од укупно пет канала са националном фреквенцијом. Канали са националном фреквенцијом, због своје покривености на читавој територији Републике Србије, значајно се разликују у односу на емитовање канала без тог својства. Првостепени суд је овде оправдано поставио питање, да ли би неко од крајњих корисника купио пакет услуга оператора кабловске мреже који у својој понуди не укључује три од пет канала са националном фреквенцијом. Нереално је очекивати да би то неко у пракси учинио. У таквој ситуацији се надовезује и питање да ли треба поћи од свеукупног односа емитера канала са националном фреквенцијом према крајњим корисницима. У таквом односу емитери су највеће операторе изузели од споразума са дистрибутером и тако оставили у својој

25 *France Telecom v Commission, Case T-340/03 General Court [2007], ECR II/107*, на коју упућују: Б. Беговић, В. Павић, Д. В. Поповић, 198–199.

надлежности право да захтевају накнаду за реемитовање канала преко кабловске мреже. Други реемитери су обавезни да накнаду договарају са дистрибутером на кога је то право пренето. Свеукупно посматрано, сви реемитери су било непосредно, било на посредан начин, преко дистрибутера, повезани са емитерима канала са националном фреквенцијом јер крајњи корисници свих кабловских оператора неспорно у својим пакетима услуга желе канале са националном фреквенцијом и не би пристали да закључе уговор о било ком пакету услуга кабловске мреже који из своје понуде изоставља ове канале.

Покушајмо ову ситуацију описати доступнијим примером из праксе. Електропривреда Србије (ЕПС) је главни дистрибутер електричне енергије у Републици Србији. Замислимо ситуацију да ЕПС задржи право да за одређени број домаћинстава непосредно наплаћује електричну енергију и то по цени од 1 динар по киловату, а да за сва остала домаћинства пренесе право на наплату накнаде редиструбутеру, друштву А. Притом, друштво А отпочне са наплатом накнаде за испоручену електричну енергију свим осталим домаћинствима по цени од 5 динара по киловату. Да ли би у овој ситуацији постојала дискриминација других домаћинстава која плаћају петоструко вишу цену, нарочито уколико би изостао јасан критеријум њиховог разликовања у односу на домаћинства чију накнаду непосредно наплаћује ЕПС? Исто тако, да ли се у овој ситуацији, приликом оцене евентуалног доминантног положаја на тржишту узима само положај друштва А, или се суштински цени групни доминантан положај ЕПС-а који стоји у одређеном пословном односу са друштвом А?

Дакле, одговори на ова питања би, пресликано на конкретан случај о реемитовању канала са националном фреквенцијом, довела до закључка да је потребно доминантан положај ценити свеукупно, у оквиру целокупног пословног односа три од пет емирета са националном фреквенцијом како са реемитерима са којима су у непосредном уговороном односу, тако и са реемитерима којима своје услуге пружају посредством пословног односа са дистрибутером. Управо због тога је првостепени суд, приликом одмеравања висине накнаде коју је тужени оператор дужан да плати дистрибутеру узео у обзир све операторе који су на непосредан или посредан начин повезани са реемитовањем предметних канала са националном фреквенцијом.

С друге стране, поставља се питање зашто другостепени и ревизијски суд нису сматрали релевантном цену коју су највећи оператори плаћали емитерима предметних канала непосредно, независно од уговорног односа са дистрибутером. Њихово је образложење да су

ти највећи оператори изузети из споразума емитера и дестрибутера, па су, „због специфичности и броја корисника ових оператора сами емитери за себе задржали право да одреде под којим условима ће ови оператори реемитовати њихове програме“.

Оно што је ипак у овој ситуацији ревизијски суд указао као значајно, а на шта нижестепени судови нису обратили пажњу јесте да дистрибутер није у обавези да под истим условима омогући свим операторима право на реемитовање спорна три канала са националном фреквенцијом. У конкретном случају дистрибутер је цене у понудама оформио према броју корисника оператора, где је висина цене обрнуто пропорционална броју корисника оператора (више корисника – нижа јединична цена). У таквој ситуацији, оператори са случним бројем корисника плаћају и сличну накнаду на име права на реемисију спорна три канала, што је са становишта Закона о ауторском и сродним правима и Закона о електронским медијима, прихватљива пословна пракса на датом тржишту. Међутим, и у овом случају се ревизијски суд задржао на оцени ценовника који је дистрибутер понудио својим реемитерима, без узимања у обзир цена које су емитери канала са националном фреквенцијом договорили непосредно са највећим операторима канала на кабловској мрежи. Отуда остаје питање да ли су они оператори који су непосредно договарали висину накнаде за реемитовање са емитерима канала са националном фреквенцијом остали фаворизовани у односу на операторе који су накнаду договарали са дистрибутером. Још очевидније се као спорно намеће питање услед којих разлога се као критеријум за одређивање накнаде узео ценовник који је имао дистрибутер и према операторима који са дистрибутером није имао закључен уговор, а да је цена коју су плаћали највећи оперетори непосредно емитерима остала безутицајна.

6. Обавезност емитовања канала са националном фреквенцијом

Спорно питање које се у области наплате накнаде за реемитовање канала са националном фреквенцијом свакако намеће односи се на тумачење обавезности поступања у складу са одлуком РАТЕЛ-а којом је наложено обавезно емитовање канала са националном фреквенцијом свим операторима кабловске мреже. Ова мера била је на снази почев од 10. октобра 2017. године до 25. јануара 2019. године.

У наведеном периоду на снази је био Закон о електронским медијима из 2013. године (са новелама из 2016. године).

Поводом овог питања првостепени и ревизијски суд, насупрот становишту другостепеног суда, износе становиште да одлука РАТЕЛ-а не представља установљење тзв. „законске обавезе“. Ово из разлога што РАТЕЛ у образложењу ове одлуке ни на који начин не образлаже у чему се огледа заштита јавног интереса и медијског плурализма путем успостављања ове мере, већ се искључиво позива на тада важећу одредбу члана 100. став 10. Закона о електронским медијима, која се односи искључиво на републички и покрајински јавни медијски сервис. Такође, ревизијски суд указује и да установљавање обавезе реемитовања не значи да оператори у том случају имају право да без накнаде реемитују програме који се налазе на листи утврђених телевизијских програма, будући да нема законске одредбе којом би право на накнаду произвођачу емисије било суспендовано у смислу Закона о електронским медијима. Код оваквог стања ствари првостепени суд је у својој одлуци изнео становиште и да у случају уколико реемитер докаже да је оштећен одлуком РАТЕЛ-а поводом установљене обавезе емитовања свих канала са националном фреквенцијом, може покренути судски поступак ради евентуалног регреса исплаћене накнаде коју би исплатио дистрибутеру за период важења те одлуке.

7. Критеријуми за наплату накнаде услед реемитовања канала

На крају, након елаборирања свих поменутих спорних питања, надовезује се можда и суштинско. Он се манифестује у спорности да ли изостављање јасних критеријума при одмеравању накнаде за реемитовање канала са националном фреквенцијом путем кабловске мреже може довести до угрожавања медијског плурализма.

У настојању да се дође до одговора на ово питање мора се поћи од полазне, али суштинске дилеме, да ли удруживање емитера три од пет канала са националном фреквенцијом и делимичан пренос њиховог права на дистрибутера, осим у погледу највећих оператора кабловске мреже, доводи до установљавања доминантног положаја на медијском простору. Сходно томе, од нарочите је важности питање да ли овакво деловање, свеукупног уговарања преноса права на реемитовање дистрибутеру и задржавање права на непосредно уговарање накнаде са највећим операторима кабловске мреже три

од пет емитера канала са националном фреквенцијом спада у ред рестриктивних споразума.

Могуће је да сам дистрибутер није имао доминантан положај уколико се самостално посматра његов однос са операторима у односу на које му је пренето право на уговарање неекслузивног реемитовања. Међутим, уколико се посматра целокупан пословни однос како емитера три од пет канала са националном фреквенцијом са дистрибутером, а затим и њихов непосредан однос са операторима у односу на које су емитери задржали екслузивитет, могло би се закључити да је свеукупни утицај емитера и дистрибутера на медијско тржиште и све операторе кабловске мреже, неспорно доминантан. Но, овакав групни утицај на медијско тржиште у Републици Србији судови нису узели у обзир, а можда је требало да то учине. Уз то, уколико би се испоставило да су ови емитери у извесном односу повезаности са дистрибутером, било формално кроз капитал или уговорни однос или фактички, кроз усмене картелске договоре (по систему: „уговоримо цену а не плаћамо ништа“), онда би ово питање постало још актуелније.

Отуда, установљавање јасних критеријума за одмеравање поменуте накнаде представља насушну потребу, непосредно повезану са заштитом медијског плурализма. Приликом одмеравања ове накнаде свакако се мора прихватити и економија обима, на коју указује ревизијски суд у конкретном случају. Међутим, поред тога, мора се узети у обзир и чињеница да ти критеријуми економије обима морају бити подједнаки за све операторе кабловске мреже, како оне који су са емитерима у непосредном уговорном односу тако и оне који су са емитерима повезани преко дистрибутера. Тек тада се могу створити равноправни услови и поменута економија обима би била установљена подједнако према свим учесницима медијског простора. Тек тада би се избегла могућност да оператори који су у непосредној вези са емитерима буду фаворизовани у односу на операторе који стоје у непосредном односу са дистрибутером.

Другим речима, ценовник који у себи садржи јасне критеријуме за одређивање накнаде, који обухватају и правила о економији обима, мора бити истоветан за све учеснике медијског простора у ситуацији када се ради о накнади за реемитовање канала са националном фреквенцијом путем кабловске мреже. Ово нарочито у случају када је уговорено плаћање накнаде за три од пет канала са националном фреквенцијом. Супротан приступ води нарушавању слободе медија и угрожавању медијског плурализма. Ово из разлога што би

одмеравање накнаде без јасних и равноправних критеријума довело до неравноправног положаја одређене кабловске операторе на начин што би они којима се накнада не наплаћује или наплаћује у нижем износу били привилеговани и конкурентнији на медијском тржишту у односу на оне операторе којима се евентуално наплаћује виши износ накнаде. То би, у крајњем, за последицу имало да се због економски неравноправних услова поједини кабловски оператори елиминишу са медијског тржишта.

8. Закључак

Питање надлжености суда у заштити конкуренције у медијима једно је од кључних правних изазова. Судови морају бити надлежни да, у парничним поступцима, цене ваљаност уговора и одлучују о накнади штете или другим захтевима проистеклим услед повреда правила конкуренције.

Изостављање јасних критеријума за одмеравање накнаде за реемитовање медијских садржаја носи ризик угрожавања медијског плурализма и равноправности учесника на том тржишту. Због тога и судови, водећи се основним принципима медијских слобода, морају бити истрајни у ставовима о потреби постојања објективних и транспарентних критеријума за утврђивање наканде за реемитовање канала са националном фреквенцијом преко кабловске мреже, чиме би се уткала потреба за равноправношћу свих учесника медијског простора.

Само таквим приступом могуће је обезбедити фер тржишне услове, спречити злоупотребу доминантног положаја и очувати медијски плурализам као уставну категорију и темељ демократског друштва.

PROTECTION OF COMPETITION IN MEDIA (Case Study from Judicial Practice)

Marko Radović, PhD*

The issue of court jurisdiction in the protection of competition in the media sector is one of the key legal challenges. Courts must be competent, in civil proceedings, to assess the validity of contracts and to decide on claims for damages or other requests arising from violations of competition rules.

The absence of clear criteria for determining fees for the retransmission of media content carries the risk of undermining media pluralism and the equality of market participants. Therefore, courts, guided by the fundamental principles of media freedom, must remain consistent in their position on the necessity of objective and transparent criteria for establishing retransmission fees for channels with national frequencies through cable networks, thereby embedding the requirement of equal treatment for all actors in the media landscape.

Only through such an approach can fair market conditions be ensured, abuse of dominant position prevented, and media pluralism preserved as a constitutional category and a cornerstone of a democratic society.

Key words: *protection of competiton, court jurisdiction, media.*

* Judge at Commercial Court in Belgrade, assistant professor at the Faculty of Law, „Union“ University and Research Associate at Institute of Comparative Law, *markoradovic985@yahoo.com*.

Литература

Бојан Ристић, Дејан Трифуновић, *Политика заштите конкуренције – принципи и примена*, Београд 2022

Борис Беговић, Владимир Павић, Душан В. Поповић, *Увод у право конкуренције*, четврто издање, Београд 2024

Драган Добрашиновић, Марина Матић Бошковић, Мирослав Прокопијевић, Андреј Плахутник, Чедомир Радојчић, Заштита конкуренције и сузбијање монопола, Удружење тужилаца Србије, Београд 2014

Емилија Станковић, Политика заштите конкуренције у Србији – изазови и препреке, Мастер рад, Правни факултет Универзитет у Нишу, Ниш 2016